

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ภาษาม้งที่พูดในประเทศไทย อันได้แก่ภาษาม้งเขียวและภาษาม้งขาว เป็นภาษาย่อยในสาขาตะวันตกของตระกูลม้ง-เมี่ยนหรือแม้ว-เฮ่า ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษาม้ง คือ เป็นภาษาที่มีการใช้อนุภาค โดยเฉพาะอนุภาคลงท้าย (final particle) จากการสังเกตข้อมูลภาษาม้งเขียว พบว่า อนุภาคในภาษานี้ทำหน้าที่ทั้งในระดับไวยากรณ์และในระดับปริเฉทซึ่งรวมหน้าที่ทางวจนปฏิบัติศาสตร์ อนุภาคส่วนหนึ่งปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค/ถ้อยคำ เช่น los, kav* เป็นอนุภาคแสดงคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ caag เป็นอนุภาคแสดงคำถาม ‘อะไร, ทำไม,อย่างไร’ lawm เป็นอนุภาคที่แสดงการเน้นลักษณะแบบเสร็จสมบูรณ์ mas, le เป็นอนุภาคที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำ ฯลฯ นอกจากนั้นเป็นอนุภาคที่เกิดในตำแหน่งต้น/กลางประโยค เช่น mas เป็นอนุภาคที่แสดงแก่นความ le เป็นอนุภาคที่เชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล los เป็นอนุภาคที่เชื่อมความขัดแย้ง เป็นต้น

จากข้อมูลภาษาม้งเขียว ผู้วิจัยสังเกตว่าอนุภาคที่มีรูปเดียวกัน เช่น le ปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค/ถ้อยคำ แสดงการเพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำดังตัวอย่าง (1)** และปรากฏในตำแหน่งต้น/กลางประโยค แสดงการเชื่อมความ ดังตัวอย่าง (2)

* ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ระบบตัวพิมพ์เล็กเพียงแบบเดียวในการแสดงอนุภาคและรูปแปร แทนที่จะใช้ตัวพิมพ์ใหญ่แสดงอนุภาค และตัวพิมพ์เล็กแสดงรูปแปร เพราะผู้วิจัยต้องการให้ตัวอักษรที่ใช้ในตัวอย่างและการอภิปรายผลสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

** ตัวอย่างข้อมูลที่ไม่แสดงแหล่งที่มาในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย

(1) ก: lub nuav nyeem has le caag^{*}

ถณ. นี้ อ่าน ว่า อภ. อะไร,ทำไม

‘ตัวนี้อ่านว่าอะไร’

ข: tsis laib le

ป. ได้ อภ.

‘(อ่าน)ไม่ได้(เลย)’

(2) yos koj nyob deb kuv le tuaj tsis tau

เพราะ 2-อ อยู่ ไกล 1-อ อภ. มา ป. ได้

‘เพราะเธออยู่ไกลฉันจึงมาไม่ได้’

ใน (1) ข le ปรากฏในตำแหน่งท้ายถ้อยคำ เป็นอนุภาคลงท้ายที่เพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำ เพื่อเน้นย้ำการปฏิเสธของผู้พูดว่าอ่านไม่ได้จริงๆ ส่วน le ใน (2) อยู่ระหว่างประธานและกริยาหลักในอนุพจน์ที่อยู่ท้ายประโยค ทำหน้าที่เชื่อมอนุพจน์ 2 อนุพจน์ที่แสดงความเป็นเหตุเป็นผลในประโยคความซ้อนเข้าด้วยกัน คือ อนุพจน์รอง ‘เพราะเธออยู่ไกล’ และ อนุพจน์หลัก ‘ฉันมาไม่ได้’

เราจะเห็นว่าอนุภาคลงท้ายในภาษาม้งนอกจากจะปรากฏท้ายประโยคหรือถ้อยคำเพื่อแสดงสิ่งที่ในวรรณกรรมนิยมเรียกว่า “ทัศนคติของผู้พูด” แล้วยังมีหน้าที่อื่นในระดับปริจเฉท คือ แสดงการเชื่อมความโดยมีตำแหน่งทางวากยสัมพันธ์อยู่ต้น/กลางประโยค ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรเรียกหน่วยคำเหล่านี้ว่า รูปแสดงปริจเฉท (discourse marker) นอกเหนือจากอนุภาคลงท้าย อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะอ้างถึงหน่วยคำเหล่านี้โดยใช้คำรวมๆว่า “อนุภาค” และจะใช้คำว่ารูปแสดงปริจเฉทและรูปแสดงทัศนคติหรือรูปแสดงวัจนกรรม (ซึ่งมักปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค/ถ้อยคำ) เมื่อพูดถึงหน้าที่การใช้

* ตัวอย่างทั้งหมดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีใช้การถ่ายถอดเสียงแต่เป็นการเขียนภาษาม้งโดยใช้ระบบการเขียนที่ใช้อักษรโรมัน (Roman based writing system) ดูรายละเอียดใน 2.2

อนุภาค *le* นับเป็นอนุภาคที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาเนื่องจากเป็นอนุภาคที่มีหน้าที่หลากหลาย เช่น มีหน้าที่ทางไวยากรณ์โดยแสดงความเป็นเจ้าของ (ปรากฏในโครงสร้าง สรรพนาม-*le*-นามวลี) และเกี่ยวข้องกับเจตนาและอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด ในเวลาเดียวกัน อนุภาค *le* ยังเป็นอนุภาคที่ใช้เชื่อมความ ด้วยลักษณะดังกล่าวเราจึงพบอนุภาคนี้บ่อยครั้งทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาพูด อนุภาค *le* เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การสนทนาดำเนินไปได้ เป็นสิ่งที่ผู้พูดใช้สื่ออารมณ์ แสดงความสุภาพ หรือ เพิ่มความสัมพันธ์สนมระหว่างผู้พูดผู้ฟัง ฯลฯ และเมื่อใช้อนุภาค *le* ในการเล่าเรื่องก็ทำให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวเนื่องกัน

ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาอนุภาค *le* ยังทำให้เราเข้าใจปริศนาภาษาม้งสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ที่ผ่านการวิเคราะห์ปริศนาภาษาม้งเขียวมาแล้วคงจะพบอนุภาคต่างๆ มากมายและประสบปัญหาในการทำความเข้าใจอนุภาคเหล่านี้ อนุภาคเหล่านี้มีปรากฏทั้งต้นประโยคและท้ายประโยค บางอนุภาคมีหน้าที่ที่เห็นเด่นชัด อาทิ อนุภาคเชื่อมความ อนุภาคคำถาม อนุภาคบอกกรรมลักษณะ ฯลฯ แต่บางอนุภาคมีหน้าที่ที่คลุมเครือเนื่องจากยังขาดการวิเคราะห์ ดังเช่น อนุภาค *le* การศึกษาอนุภาคนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามทำความเข้าใจลักษณะอนุภาคในภาษาม้ง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า จะส่งผลให้นักภาษาศาสตร์และผู้สนใจมีความรู้ความเข้าใจปริศนาภาษาม้งเขียวได้ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาและรวบรวมหน้าที่ต่างๆ ทางปริศนาของอนุภาค *le* เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับอนุภาค *le*^{*} ยังมีน้อยอยู่มาก และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหน้าที่ของ *le* แบบที่ปรากฏในตัวอย่าง (1)-(2) เป็นหน้าที่ที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาว่าอนุภาค *le* ทำหน้าที่อะไรในปริศนา อนุภาค *le* ที่ปรากฏท้ายประโยค/ถ้อยคำและที่ปรากฏต้นประโยค (ระหว่างประธานและกริยา) เป็นคำเดียวกันหรือไม่และอนุภาค *le* ที่ปรากฏในสองบริบทนี้มีรูปแปรอะไรบ้าง

* อนึ่งมีงานวิจัยของไลแมน (Lyman, 1969) ที่เกี่ยวข้องกับอนุภาค *le* แต่ก็เป็นเอกสารที่เก่ามากและค้นหาไม่ได้ในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงไม่สามารถอ้างถึงรายละเอียดจากงานนี้ได้

1.2 สมมติฐานของการศึกษา

รูปต่างๆของอนุภาค $1e$ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามหน้าที่ทางปริจเฉท กลุ่มแรกแสดงทัศนคติของผู้พูด และกลุ่มที่สองแสดงการเชื่อมความ

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิเคราะห์รูปและหน้าที่ต่างๆของอนุภาค $1e$ ในปริจเฉทภาษาม้งเขียว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะหน้าที่ทางปริจเฉทของอนุภาค $1e$ เท่านั้น คือ ที่เป็นอนุภาคลงท้ายและที่เป็นรูปแสดงปริจเฉทแสดงการเชื่อมความ ผู้วิจัยจะไม่ศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น $1e$ ที่เป็นคำแสดงความเป็นเจ้าของ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งได้เป็น

1.4.1 ข้อมูลภาคสนาม ได้แก่

ก. ปริจเฉทนิทานและเรื่องเล่าประกอบด้วยนิทาน 1 เรื่องและเรื่องเล่า 3 เรื่อง ที่ได้จากการเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านผาปู่จอม จังหวัดเชียงใหม่ และที่ได้จากการเก็บข้อมูลที่กรุงเทพฯ จากนางเกี๊ยะ แซ่โซ้ง กับ นายโยธิน เพชรศิริรัตน์ ผู้บอกภาษาชาวม้งเขียว

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานเช่นนี้ในตอนทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ในวรรณกรรมนิยมเรียก แต่เมื่อศึกษาอนุภาคนี้อย่างละเอียด ผู้วิจัยพบว่าที่เคยเชื่อกันว่าอนุภาคแสดง “ทัศนคติ” นั้น โดยแท้จริงแล้ว อนุภาคนี้มักจะเกี่ยวข้องข้องกับการแสดง “วจนกรรม” (ดูรายละเอียดบทที่ 4)

ข. บทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้จากการเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก และจากการเก็บข้อมูลที่กรุงเทพฯกับ นายภุชงค์ แซ่โง้ง และ นางเกี๊ยะ แซ่โง้ง ซึ่งเป็นสถานการณ์การสนทนาที่ผู้วิจัยมีส่วนร่วม

ค. การสัมภาษณ์ผู้ช่วยทางด้านภาษา คือ นายโยธิน เพชรศิริรัตน์ เพื่อให้ได้เห็นหน้าที่ทางปริจเฉทของอนุภาคดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น

1.4.2 ข้อมูลเอกสาร เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากข้อ 1.4.1 ก. และ 1.4.1 ข. ได้แก่ ปริจเฉทนิทานและเรื่องเล่าที่ได้มาจากแบบเรียนภาษาม้งเขียวที่จัดพิมพ์โดยมิชชันนารี

1.5 กรอบมโนทัศน์และแนวทางในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาอนุภาค *le* ในระดับปริจเฉท^{*} ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับแนวทางทฤษฎีไวยากรณ์ปรากฏตัว^{**} (Emergence grammar) ที่ฮอปเปอร์ (Hopper, 1992 อ้างใน กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์, 2539) อธิบายว่าการศึกษาไวยากรณ์ไม่จำเป็นจะต้องทำในระดับประโยคเท่านั้น เนื่องจากลักษณะไวยากรณ์หลายลักษณะมีรูปแบบที่เห็น

* ปริจเฉทเกิดจากการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ ปริจเฉทจึงเป็นหน่วยภาษาที่มีระดับสูงกว่าประโยค เนื่องจากปริจเฉทเกิดจากประโยคหรือถ้อยคำที่เรียงต่อเนื่องกันไป โดยมีเอกภาพทางความหมาย การมีเอกภาพทางความหมายเกิดจากการเชื่อมโยงด้วยกลวิธีต่างๆ อาทิ ด้วยการใส่คำเชื่อม การใช้สรรพนาม หรือการลดรูปภาษาที่ได้เอ่ยถึงแล้ว เป็นต้น (Halliday and Hasan, 1976)

** ไวยากรณ์ปรากฏตัว หมายถึง ไวยากรณ์ที่เป็นผลพวงของการใช้ภาษาในการสื่อสารของมนุษย์ แต่ไวยากรณ์จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เกิดจากปริจเฉทหรือการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Hopper, 1992 อ้างใน กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์, 2539)

ไม่เด่นชัด ถ้าเราจำกัดขอบเขตการศึกษาเพียงแค่ระดับอนุภาคหรือระดับประโยค การศึกษาปรากฏการณ์ไวยากรณ์ในระดับปริจเฉททำให้เห็นมุมมองใหม่ๆเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ซึ่งจะทำให้เข้าใจลักษณะภาษาของมนุษย์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาวิจัยควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าไวยากรณ์ไม่สามารถแยกออกจากปริจเฉทได้

ฮอปเปอร์เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษารูปภาษาในระดับปริจเฉท ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกัน นั่นคือ หน้าที่ของรูปภาษาต่างๆอาจเห็นไม่เด่นชัดหากขาดการศึกษาในระดับปริจเฉท การศึกษาปริจเฉทคือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปและหน้าที่ของรูปภาษาที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นการศึกษา อนุภาค *le* ในระดับปริจเฉทจึงน่าจะทำให้เห็นลักษณะของอนุภาคนี้ได้ชัดเจนขึ้น

ที่สำคัญ แนวคิดนี้ปูพื้นให้ผู้วิจัยมองภาษาอีกแบบหนึ่ง คือ ไม่มองว่าภาษาเป็นวัตถุที่อยู่อย่างเอกเทศ (autonomous entity) แต่เป็นสิ่งที่ “ลื่นไหล” และขึ้นกับบริบทเป็นสำคัญ แนวคิดนี้ทำให้ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลที่เป็นบทสนทนาเป็นสำคัญ ไม่สนใจข้อมูลเจ้าของภาษาแต่งขึ้นเพื่ออธิบายลักษณะภาษาของเขา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าทฤษฎีวิจ্ঞานปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ศึกษาหน้าที่การใช้ของอนุภาค เนื่องจากแนวทางนี้เน้นการศึกษาการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือที่เกิดขึ้นจริง โดยอาศัยการตีความจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเงื่อนไขทางสังคม ผู้วิจัยเชื่อว่าการทำความเข้าใจอนุภาคอย่างลึกซึ้งจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ทางวิจ্ঞานปฏิบัติศาสตร์ เนื่องจากอนุภาคเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การสนทนาดำเนินไปได้ ช่วยรักษาน้ำระหว่างผู้พูดผู้ฟัง ก่อให้เกิดความสุภาพและเพิ่มความสนิทสนม นอกจากนี้อนุภาคยังเป็นสิ่งสำคัญในการเล่าเรื่องและทำให้เหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวเนื่องกัน

เหตุผลที่กล่าวมานี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้วิจ্ঞานปฏิบัติศาสตร์เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาอนุภาค ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิจ্ঞานปฏิบัติศาสตร์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของอนุภาค *le* ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายถ้อยคำซึ่งเป็นกรอบทฤษฎีเดียวกับที่ ลี (Li, 1990) ใช้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพิ่มความรู้ทางด้านปริจเฉทวิเคราะห์ในภาษาม้ง
2. เพิ่มความรู้เรื่องอนุภาคในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3. เป็นประโยชน์ในการสอนภาษาม้งให้แก่คนไทยและในการสอนภาษาไทย

ให้แก่คนม้ง

1.7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.7.1 เก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1.7.1.1 วิจัยเอกสาร ได้แก่ การศึกษาข้อมูลภาษาม้งจากพจนานุกรมภาษาม้ง และทบทวนวรรณกรรมที่เป็นงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมม้ง

1.7.1.2 วิจัยภาคสนาม ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ ข้อมูลนิทานและข้อมูลบทสนทนา ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2 แห่งตามลำดับดังนี้

ก. การเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านผาปู่จอม ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ.2539 เป็นเวลา 20 วัน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ผู้วิจัยเคยไปฝึกปฏิบัติกรภาคสนามทางภาษาศาสตร์มาแล้ว ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลนิทานและเรื่องเล่า ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการอภิปรายผลในบทที่ 5 ในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลที่เป็นบทสนทนาได้ เนื่องจากมีอุปสรรคสำคัญคือการขาดแคลนผู้ช่วยทางด้านภาษาชาวม้งที่รู้ภาษาไทยและมีเวลาทำงานกับผู้วิจัย ในการเก็บข้อมูลบทสนทนา ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยผู้ช่วยทางด้านภาษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถสนทนากับชาวบ้านได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังประสบปัญหาเรื่องสภาพภูมิอากาศไม่อำนวย ในระหว่างการเก็บข้อมูล ฤดูฝนมาเร็วกว่าปกติ ทำให้ผู้วิจัยทำงานไม่สะดวกจึงไม่สามารถจะเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาานานได้ ผู้วิจัยจึงต้องเก็บข้อมูลภาคสนามอีกครั้งที่หมู่บ้านเจดีย์โคะ จ.ตาก

ข. การเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านเจดีย์โคะ ต.มหาวัน อ.แม่สลด จ.ตาก ระหว่างวันที่ 9 มกราคม - 13 มกราคม พ.ศ.2540 เหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านนี้เนื่องจากเป็นหมู่บ้านของนายโยธิน เพชรศิริรัตน์ ผู้บอกภาษาที่ผู้วิจัยเคยเรียนภาษานี้กับเขามาแล้วในห้องเรียนวิชาวิธีปฏิบัติการภาคสนามทางภาษาศาสตร์ ภาคปลาย ปีการศึกษา 2538 เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ หมู่บ้านเจดีย์โคะเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีชาวม้งที่รู้ภาษาไทยดี ทำให้ผู้วิจัยสามารถหาผู้ช่วยทางด้านภาษาที่ทำงานกับผู้วิจัยได้เต็มที่ และที่สำคัญ นายภูษงค์ แซ่โง้ง ผู้บอกภาษาที่กรุงเทพฯอีกคนมีภูมิลำเนาอยู่ที่นี้ เขาอำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่ผู้วิจัย. ตั้งแต่ด้านที่พัก อาหาร ตลอดจนช่วยเหลือในเรื่องการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลบทสนทนาที่ได้นำมาใช้ในการอภิปรายผลในบทที่ 4

ในระยะเวลาระหว่างการเก็บข้อมูลครั้งแรกและครั้งที่สอง ผู้วิจัยได้ทำงานกับนายภูษงค์ แซ่โง้ง ผู้บอกภาษาที่กรุงเทพฯทั้งนี้เพื่อช่วยในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอด

จนทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสฝึกฝนภาษาม้งด้วย การทำงานกับผู้ออกภาษาผู้นี้ทำให้การเก็บข้อมูลที่จังหวัดตากเป็นไปได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว

ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นข้อมูลที่ได้จากหมู่บ้านผาปูนจอม จังหวัดเชียงใหม่และหมู่บ้านเจดีย์โคะ จังหวัดตาก ถึงแม้จะเป็นข้อมูลที่มาจากต่างสถานที่กันแต่ก็ไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางวากยสัมพันธ์และคำศัพท์แต่อย่างใด ยกเว้นด้านเสียง มีการแปรของเสียงสระบางเสียง ดังนี้ หน่วยเสียงสระที่มีการแปร ได้แก่ หน่วยเสียง /e/ และ /ua/

หน่วยเสียง /e/ - [e],[i] เช่น kev ‘ทาง’

ผู้ออกภาษาที่จังหวัดเชียงใหม่ออกเสียง kiv

ผู้ออกภาษาที่จังหวัดตากออกเสียง kev

หน่วยเสียง /ua/ -[ua],[o] เช่น ntsuab ‘สีเขียว’

ผู้ออกภาษาที่จังหวัดเชียงใหม่ออกเสียง ntsob

ผู้ออกภาษาที่จังหวัดตากออกเสียง ntsuab

ในพจนานุกรมของไลแมน (Lyman, 1974) และ พจนานุกรมของเซียงและคณะ (Xiong, Xiong and Xiong, 1983) จัดให้ /e/ และ /ua/ เป็นหน่วยเสียงหลักของทั้งสองคำ ไลแมน ให้รูปแปรของ ทั้งสองคำไว้ดังนี้ /kev/-[kiv] และ /ntsuab/-[nruab] แต่เซียงและคณะไม่ได้ กล่าวถึงรูปแปรแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงยึดการเขียนหรือการออก เสียงของผู้ออกภาษาที่ จังหวัดตากเป็นหลัก เนื่องจากตรงกับการใช้ของไลแมนกับของเซียงและคณะ

ในการเก็บข้อมูลนิทานและเรื่องเล่า ผู้วิจัยให้ผู้ออกภาษาเล่านิทานหรือเรื่องเล่าอะไรก็ได้ โดยผู้วิจัยบันทึกเสียงลงในเครื่องบันทึกเสียง หลังจากนั้นให้ผู้ช่วยทางด้านภาษาฟังและทำ ความเข้าใจกับนิทานและเรื่องเล่าจากเทปบันทึกเสียง และช่วยผู้วิจัยถอดถอดเสียงโดยใช้ระบบการ เขียนที่ใช้ตัวอักษรโรมัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังขอให้ผู้ช่วยทางด้านภาษาถอดความหมายจากข้อมูล คำต่อคำ และแปลให้ตรงกับของเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้วิจัยตรวจสอบความ ถูกต้องกับ พจนานุกรมของไลแมน (Lyman, 1974)และพจนานุกรมของเซียงและคณะ (Xiong et al, 1983)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเข้าร่วมฟังการสนทนาและสังเกตบริบทหรือสถานการณ์การ สนทนาที่มีผู้ช่วยทางด้านภาษาร่วมสนทนาด้วย ผู้วิจัยไม่ได้ใช้วิธีการบันทึกเสียงเพียงอย่างเดียว แต่ยังใช้วิธีการฟังและจดบันทึกด้วย โดยผู้วิจัยบันทึกเสียงพร้อมกับฟังว่าผู้พูดได้พูดถ้อยคำที่มี le หรือไม่ ถ้ามีผู้วิจัยก็จะจดและซักถามข้อมูลลงในสมุดบันทึกรวมทั้งบันทึกข้อมูลบริบทที่ เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ผู้วิจัยจดบันทึกภาษาม้งโดยใช้ระบบการเขียนที่ใช้ตัวอักษรโรมัน ซึ่งผู้วิจัย เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้ช่วยทางด้านภาษาคอยตรวจสอบความถูกต้อง และผู้วิจัยตรวจ

สอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งกับพจนานุกรมของไลแมน (Lyman, 1974) และพจนานุกรมของเซียงและคณะ (Xiong et al, 1983)

1.7.1.3 ผู้ช่วยทางด้านภาษาและผู้บอกภาษาหลัก ในการเก็บข้อมูล ภาคสนาม ผู้วิจัยมีผู้ช่วยทางด้านภาษาและผู้บอกภาษาหลัก ดังนี้

1. ผู้ช่วยทางด้านภาษา

ก. หมู่บ้านผาปู่จอม จ.เชียงใหม่ ได้แก่

นายเน้ง แซ่เผ่า ผู้ถ่ายทอดเสียงนิทานและเรื่องเล่าที่บันทึกในเทปบันทึกเสียงเป็น ระบบการเขียนภาษาม้งที่ใช้ตัวอักษรโรมัน

ข. หมู่บ้านเจดีย์โคะ จ.ตาก ได้แก่

นางจุก แซ่หาญ ผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบทสนทนาที่ผู้วิจัยเขียน

ค. กรุงเทพฯ ได้แก่

นายโยธิน เพชรศิริรัตน์ ผู้ตรวจสอบข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากหมู่บ้านผาปู่จอมและหมู่บ้านเจดีย์โคะ

ง. เชียงใหม่ ได้แก่

นายทรงวิทย์ เชื้อมสกุล แห่งสถาบันวิจัยชาวเขา ผู้ตรวจสอบข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากหมู่บ้านผาปู่จอมและหมู่บ้านเจดีย์โคะ

2. ผู้บอกภาษาหลัก

ก. หมู่บ้านผาปู่จอม จ.เชียงใหม่ ได้แก่

นายมั่ง แซ่เผ่า ผู้บอกข้อมูลนิทานเรื่อง "ฟ้างติ"

นายห้วย แซ่หาง ผู้บอกข้อมูลเรื่องเล่าเรื่อง "พิธีกราบไหว้สุสาน"

ข. กรุงเทพฯ ได้แก่

นายโยธิน เพชรศิริรัตน์ ผู้บอกข้อมูลเรื่องเล่า

นายภูษงค์ แซ่โซ้ง ผู้บอกข้อมูลบทสนทนา

นางเกี้ยว แซ่โซ้ง ผู้บอกข้อมูลบทสนทนาและข้อมูลเรื่องเล่า

1.7.2 วิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ในลำดับแรก ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอนุภาคลงท้ายโดยเฉพาะในภาษาไทยและภาษาม้ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอนุภาค le เป็นหลักอันได้แก่ น้าหนักของด้อยค่า การเชื่อมความ และ แก่นความ จากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.7.2.1 ข้อมูลที่อยู่ในรูปทสนทนา เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ปรากฏในบทสนทนามาแล้ว ก็คัดเลือกถ้อยคำที่มีอนุภาคลงท้าย *le* พร้อมกับถ้อยคำที่เกิดเป็นคู่ติดกัน (หากมี) ตัวอย่างเช่น (3)-(4) เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ปรากฏในการสนทนาระหว่างผู้วิจัยและผู้สนทนา

(3) ๗ง : klaab kuam ib plag kuv moog hab ov
น้ำ ชน. ประเดี้ยว 1-อ ไป อภ. อภ.
'น้ำแก้ว เดี้ยวผมไปด้วย'

(4) ๗ซงค้: txhob txhob pob tsi pub moog le os
อย่า อย่า ชน ป. ให้ ไป อภ. อภ.
'อย่าชน (ถ้าหากชน) ไม่ให้ไป'

(3)-(4) เป็นตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หน้าทึของอนุภาคลงท้าย *le* เนื่องจาก (4) มีอนุภาค *le* ปรากฏในตำแหน่งลงท้าย ส่วน (3) เป็นถ้อยคำที่เกิดเป็นคู่ติดกับ (4) จึงนำมาวิเคราะห์ด้วย

จากนั้นผู้วิจัยใช้มโนทัศน์ทางวินนปฏิบัติศาสตร์ โดยเฉพาะความรู้เรื่องวินนกรรมและหน้าทึของถ้อยคำมาวิเคราะห์ถ้อยคำที่มีอนุภาคลงท้าย *le* พร้อมกับพิจารณาบริบทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังของถ้อยคำที่มีอนุภาคนี้มาประกอบการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์อนุภาค *le* ที่เป็นอนุภาคลงท้ายได้เสนอไว้ในบทที่ 4

1.7.2.2 ข้อมูลที่อยู่ในรูปนิทานและเรื่องเล่า หลังจากผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยอ่านและทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ต่อจากนั้นผู้วิจัยแบ่งข้อมูลปริจเฉทออกเป็นอนุพากย์โดยใช้เกณฑ์ว่า 1 อนุพากย์ ประกอบไปด้วยภาคประธานและภาคแสดง และอาจจะมีหรือไม่มีส่วนขยาย นอกจากนี้อนุพากย์บางอนุพากย์ในปริจเฉทอาจจะมีการละประธานและมีอนุภาคลงท้ายที่ผู้วิจัยใช้เป็นอีกเกณฑ์หนึ่งในการตัดแบ่งอนุพากย์ (อนุภาคลงท้ายใช้บอกว่าจะประโยคได้)

ในการตัดแบ่งอนุพากย์ ผู้วิจัยจะตัดแบ่งทั้งอนุพากย์อิสระและอนุพากย์ไม่อิสระ อนุพากย์อิสระ คือ อนุพากย์ที่เป็นประโยคความเดียว หรือเป็นอนุพากย์หลักที่เป็นองค์ประกอบในประโยคความรวม อนุพากย์ไม่อิสระ คือ อนุพากย์ที่ปรากฏลำพังไม่ได้ อนุพากย์เหล่านี้คือ อนุพากย์รองในประโยคความซ้อน อย่างไรก็ตาม อนุพากย์ที่ถูกตัดแบ่งอาจจะมีอนุภาคเชื่อมความ เช่น *kuj* 'ก็' ปรากฏ ขั้นตอนการแบ่งข้อมูลออกเป็นอนุพากย์ เป็นดังนี้

ตัวอย่าง (5) เป็นข้อมูลปริจเฉทก่อนตัดแบ่งเป็นอนุพากย์

- (5) npheev hab npheeb sws raug zoo kawg le npheev ua daabtsw
 ชน. และ ชน. สนิท ดี มาก อภ. ชน. ทำ อะไร
 npheeb kuj ua l daabtsw
 ชน. อภ. ทำ อะไร
 ‘เพลงและเฟิ่งสนิทกันมากเพลงทำอะไรเฟิ่งก็ทำด้วย’

ตัวอย่าง (6)-(8) เป็นตัวอย่างที่ตัดแบ่งเป็นอนุพากย์แล้ว

- (6) npheev hab npheeb sws raug zoo kawg le
 ชน. และ ชน. สนิท ดี มาก อภ.
 ‘เพลงและเฟิ่งสนิทกันมาก’

ตัวอย่าง (6) ประกอบไปด้วยประธานและภาคแสดงที่มีส่วนขยายนับเป็นหนึ่งอนุพากย์ และมี อนุภาค le อยู่ในตำแหน่งลงท้ายที่ทำหน้าที่เน้นข้อความนี้

- (7) npheev ua daabtsw
 ชน. ทำ อะไร
 ‘เพลงทำอะไร’

ตัวอย่าง (7) ต่างจาก (6) ตรงที่ไม่มีอนุภาคลงท้าย ตัวอย่าง (7) เป็นอนุพากย์อิสระ หรืออนุพากย์หลักที่มีสถานะเป็นประโยคความเดียว

- (8) npheeb kuj ua daab tsw
 ชน. อภ. ทำ อะไร
 ‘เฟิ่งก็ทำด้วย’

ตัวอย่าง (8) เป็นอนุพากย์อิสระเช่นเดียวกับ (7) แต่อนุภาคเชื่อมความ kuj ‘ก็’ ที่ปรากฏ ทำให้ทราบว่า (8) เป็นอนุพากย์หลักที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคความรวมที่ประกอบไปด้วยอนุพากย์ (7)-(8)

เมื่อได้ข้อมูลที่เป็นอนุภาคแล้ว ผู้วิจัยพิจารณาอนุภาคที่มีอนุภาค $1e$ ปรากฏแล้ว วิเคราะห์หาหน้าที่และตำแหน่งของอนุภาค $1e$ โดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และความรู้เรื่องการเชื่อมความ กล่าวคือ หากอนุภาค $1e$ ทำหน้าที่เชื่อมความจะเชื่อมอนุภาคหลักกับอนุภาคหลักให้เป็นประโยคความรวม และเชื่อมอนุภาคหลักกับอนุภาครองให้เป็นประโยคความซ้อน โดยอนุภาค $1e$ จะมีตำแหน่งอยู่ระหว่างประธานและกริยาหลัก แต่อนุภาค $1e$ จะนำหน้าอนุภาคในกรณีที่อนุภาคนั้นละประธาน ผลการวิเคราะห์อนุภาค $1e$ ที่เป็นอนุภาคเชื่อมความได้เสนอไว้ในบทที่ 5

อย่างไรก็ตาม (6) เป็นตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ว่า $1e$ เป็นรูปเชื่อมความไม่ได้ เนื่องจาก $1e$ ปรากฏในตำแหน่งลงท้าย ผู้วิจัยนำตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นนี้มาวิเคราะห์หน้าที่ในการเป็นอนุภาคลงท้าย

1.8 รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ทำวิจัยภาคสนาม

1.8.1 หมู่บ้านผาปู่จอม ต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

หมู่บ้านผาปู่จอมที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลในระยะแรก เป็นหมู่บ้านที่มี 30 หลังคาเรือน มีประชากรประมาณ 200 คน ตั้งอยู่บนภูเขาที่ถูกแบ่งซอยออกเป็น 5 ชั้น ลักษณะคล้ายขั้นบันได เมื่อสมาชิกในครอบครัวแยกออกไปตั้งครอบครัวใหม่ก็จะสร้างบ้านขึ้นไปในชั้นที่สูงขึ้น บ้านของชาวม้งที่นี่เป็นบ้านคร่อมดิน คือ ใช้พื้นดินเป็นพื้นบ้าน ก่อนปลูกบ้านจะปรับดินให้เรียบ ครอบครัวที่มีฐานะดีจะปลูกบ้านด้วยไม้ ที่มีฐานะยากจนจะปลูกบ้านด้วยตับจากหรือไม้ไผ่ บ้านที่ได้รับอิทธิพลจากไทยจะปลูกแบบยกพื้น ปลูกพื้นเรือนด้วยไม้หรือไม้ไผ่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำสวนลิ้นจี่ ปลูกผักและประกอบอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย ชายหนุ่มที่ไม่นิยมอาชีพเกษตรกรรมมักเข้าไปทำงานรับจ้างในเมือง ผู้ไม่มีที่ดินทำการเกษตรหรือผู้ที่มีเวลาว่างมักไปรับจ้างทำงานในไร่

ชาวบ้านในหมู่บ้านประกอบไปด้วยแซ่ 3 แซ่ใหญ่ๆ คือ แซ่หาง แซ่เฒ่า และแซ่โง่ง ผู้คนในหมู่บ้านมีความเกี่ยวพันเป็นญาติพี่น้องกันห่างๆ นอกจากแซ่ดังกล่าว ยังมีแซ่เลาหาง ซึ่งเดิมคือคนแซ่หางที่แยกออกมาตั้งแซ่ใหม่ ชาวบ้านที่ใช้แซ่นี้อยู่แยกออกมานอกหมู่บ้าน โดยปลูกบ้านอยู่บริเวณทางเข้าก่อนถึงตัวหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกบ้านที่อยู่บริเวณนี้ว่า บ้านลุ่ม เพราะตั้งอยู่ในที่ราบซึ่งอยู่ต่ำกว่าพื้นที่ในหมู่บ้าน ในอดีตผู้นำหมู่บ้าน คือ นายหี แซ่หาง เป็น

ผู้นำชาวม้งกลุ่มนี้มาตั้งบ้านเรือนที่นี่ (คอยผาปู่จอม) นายหมี แซ่หางเป็นผู้บอกภาษาหลักคนหนึ่งของผู้วิจัย

ผู้บอกภาษาหลักอีกคนหนึ่งเป็นชายอายุประมาณ 65 ปี มีอาชีพจักสาน ในขณะที่เขาเล่นนิทาน เขาสามารถทำงานจักสานไปพร้อมกันได้ การเก็บข้อมูลนิทานไม่เป็นปัญหาแต่การหาผู้ช่วยทางด้านภาษากลับเป็นปัญหา

ในระหว่างที่ทำวิจัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้ ผู้วิจัยมักจะเดินขึ้นไปตามชั้นที่อยู่สูงขึ้นไปจากชั้นหนึ่งของผู้วิจัยพัก เพื่อมองหาผู้ช่วยทางด้านภาษาที่สามารถช่วยถ่ายทอดเสียงจากเทปบันทึกเสียงและช่วยแปลข้อมูลนิทานและเรื่องเล่า แต่ผู้วิจัยมักจะกลับลงมาด้วยความผิดหวัง ผู้ที่ผู้วิจัยค้น เคยและสามารถช่วยผู้วิจัยได้ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนหนุ่มในหมู่บ้านลงไปทำงานในตัวเมือง ที่เหลือก็ไม่ว่างพอที่จะมาช่วย โดยเฉพาะผู้ที่ผู้วิจัยต้องการเป็นอย่างยิ่งคือผู้ที่สามารถอ่านออก เขียนได้ทั้งภาษาไทยและภาษาม้ง ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้มีอยู่ในหมู่บ้านเพียงคนเดียวและเขาก็ไม่มีเวลามาช่วยผู้วิจัยได้เต็มที่

ปัญหาสำคัญที่สุดในการทำงานภาคสนาม คือ การไม่มีผู้ช่วยทางด้านภาษา ซึ่งต้องเป็นผู้ช่วยทางด้านภาษาประจำตัวผู้วิจัยตลอดการทำงาน คอยติดตามผู้วิจัยไปทุกที่ในขณะที่มีการสนทนาระหว่างชาวบ้าน เข้าร่วมสนทนาหรือฟังการสนทนา และคอยอธิบายว่าชาวบ้านกำลังสนทนากันเรื่องใด การขาดผู้ช่วยทางด้านภาษาทำให้ผู้วิจัยพลาดโอกาสในการเก็บข้อมูลที่เป็บบทสนทนา เนื่องจากผู้วิจัยยังไม่มีความรู้ในภาษานี้อย่างลึกซึ้งเพียงพอ โดยเฉพาะภาษาพูด นอกจากนี้ การเก็บข้อมูลครั้งนี้ยังทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่าการไม่รู้ภาษาที่จะศึกษาคือพอและการพึ่งพาผู้บอกภาษาและผู้ช่วยทางด้านภาษาเกือบทุกขั้นตอนของการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำวิจัยภาคสนาม

จากการสอบถามชาวบ้านทำให้ผู้วิจัยทราบว่ายังไม่เคยมีผู้ใดทำงานวิจัยภาษาม้งที่นี่มาก่อน นอกจากการฝึกปฏิบัติการภาคสนามทางภาษาศาสตร์ ของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 24 เมษายน -3 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งผู้วิจัยก็เป็นหนึ่งในบรรดานิสิตที่เดินทางไปฝึกปฏิบัติการภาคสนามในครั้งนั้น ชาวบ้านที่หมู่บ้านนี้ใช้ภาษาม้งเขียวเป็นภาษาหลัก รวมทั้งภาษาคำเมือง ชาวบ้านส่วนใหญ่พูดและฟังภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้ ยกเว้นผู้หญิงและผู้สูงอายุบางคน ผู้วิจัยต้องปรับตัวหลายด้านเมื่อเข้าไปใช้ชีวิตที่นี่ ที่สำคัญคือการใช้ภาษาใหม่ในชีวิตประจำวัน การทำงานภาคสนามที่หมู่บ้านผาปู่จอม ทำให้ผู้วิจัยเรียนรู้ว่าการทำวิจัยภาคสนามไม่ใช่สิ่งที่ง่าย ผู้ที่จะทำวิจัยจะต้องเตรียมตัวอย่างหนักก่อนเดินทางไปทำงาน เนื่องจากการทำงานภาค

ความจำกัดในด้านเวลาและต้องใช้ทุนทรัพย์เป็นจำนวนมาก ประสบการณ์ในการทำงานภาคสนามที่หมู่บ้านแห่งนี้ ทำให้ผู้วิจัยพยายามเตรียมความพร้อมในการทำงานภาคสนามครั้งต่อมา

1.8.2 หมู่บ้านเจดีย์โคะ ต.มหาวัน อ.แม่สอด จ.ตาก

หมู่บ้านเจดีย์โคะเป็นสถานที่ที่ผู้วิจัยเดินทางไปทำงานภาคสนามเป็นแห่งที่สอง หมู่บ้านนี้แบ่งออกเป็นสองหมู่ คือ หมู่เจ็ดและหมู่สิบ เดิมหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยง ในปี พ.ศ.2515 ชาวม้งรุ่นแรกของหมู่บ้านอพยพมาจากบ้านป่าห้วย บ้านป่าคา บ้านเลี้ยว บ้านแม่ละเมา ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดตาก ในปีพ.ศ.2516 ชาวม้งรุ่นที่สองอพยพเข้ามาจากบ้านแม่ละมุ้ง อ.อุ้มผาง บ้านธงไชย และอีกหลายที่ในจังหวัดตาก ในช่วงเวลาที่มีการอพยพเข้ามา หมู่บ้านนี้เป็นพื้นที่คอมมิวนิสต์ ทางการให้ความช่วยเหลือชาวม้งที่เพิ่งอพยพเข้ามาในด้านที่พักและอาหารเป็นเวลา 1 ปี หลังจากชาวบ้านประกอบอาชีพได้จึงงดให้ความช่วยเหลือ

อาชีพหลักของชาวม้งที่หมู่บ้านนี้คือการกสิกรรม พืชที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ถั่วลิสง มะเขือเทศ ผักต่างๆ เป็นต้น และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ หมู ไก่ วัว ควาย ส่วนใหญ่เลี้ยงเป็นอาหาร คนม้งที่นี่พูดภาษาม้งเขี้ยวเป็นภาษาหลักและพูดภาษาคำเมืองและภาษาไทยกรุงเทพฯได้ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือผีและนับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านบางคนนับถือศาสนาคริสต์ ในแต่ละวันผู้ชายจะออกจากบ้านไปทำไร่ ทำสวน ส่วนผู้หญิงจะอยู่บ้าน เลี้ยงลูก ทำงานบ้านและงานฝีมือ เด็กม้งทุกคนเรียนหนังสือที่โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ ซึ่งตั้งอยู่หน้าหมู่บ้าน โรงเรียนจัดการศึกษาในระดับประถมถึงมัธยมต้น และในขณะนี้อยู่ระหว่างการขยายการศึกษาถึงมัธยมปลาย

หน้าหมู่บ้านมีวัดเจดีย์โคะที่ตั้งอยู่ติดกับโรงเรียน ในหมู่บ้านมีคริสตจักรแบปติสต์ หมู่บ้านตั้งอยู่อย่างเป็นระเบียบและทันสมัยคล้ายหมู่บ้านไทย ไม่ได้ตั้งตามสันเขาเช่นหมู่บ้านม้งทั่วไป หมู่บ้านแห่งนี้แบ่งออกเป็น 5 ซอย ภายในหมู่บ้านมีไฟฟ้าและน้ำประปา นอกจากนี้มีถนนสายหลักที่สร้างด้วยคอนกรีตเสริมไม้ไผ่โดยได้งบประมาณจากสภาพัฒนาการคลัง และมีไฟทางเป็นระยะ มีรถจักรยานยนต์และรถยนต์วิ่ง ขนาดของบ้านแตกต่างกันไปตามฐานะของแต่ละครอบครัว บางบ้านปลูกคร่อมดินอันเป็นลักษณะทั่วไปของบ้านคนม้ง บางบ้านเป็นบ้านไม้สองชั้นและบางบ้านเป็นตึกขนาดใหญ่ ถ้าเป็นบ้านตึกจะปลูกแบบยกพื้นเหมือนบ้านคนไทย คนม้งในครอบครัวเดียวกันหรือแซ่เดียวกันนิยมปลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน

พื้นที่กลางหมู่บ้านเป็นสนามขนาดใหญ่ เรียกว่าสนามกลาง เป็นสถานที่จัดงานต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะงานปีใหม่ การละเล่นที่สำคัญอย่างหนึ่งในวันปีใหม่ของชาวม้งคือการ

โยนลูกช่วงซึ่งเป็นประเพณีที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ทำความรู้จักและพูดคุยกัน กล่าวได้ว่าการโยนลูกช่วงเป็นประเพณีหาคู่ของชาวม้ง เนื่องจากหลายคนได้แต่งงานกันจากการโยนลูกช่วง

บ้านที่ผู้วิจัยพักเป็นบ้านปลูกด้วยไม้คร่อมดินมีขนาดใหญ่พอควร ปลูกอยู่รวมกันเป็นกลุ่มในหมู่เครือญาติแซ่หาญ เจ้าของบ้านเป็นหญิงสองคน คือ นางไหมและนางคู ทั้งสองเป็น ภรรยาของชายคนเดียวกัน อยู่กันตามลำพังกับบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นเด็กหญิงหนึ่งคนและเด็กชายหนึ่งคน เด็กทั้งสองอายุประมาณสี่ขวบ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลบทสนทนากับสมาชิกและเครือญาติของบ้านนี้เป็นหลัก

ในช่วงเทศกาลปีใหม่ ชาวม้งจะไม่ทำงานบ้านประจำวัน พวกเขาจะฆ่าหมูที่เลี้ยงไว้เพื่อทำเป็นอาหารพิเศษในวันปีใหม่และจะเชิญญาติมิตรมารับประทานอาหารที่บ้าน นอกจากนี้ ผู้คนโดยเฉพาะหนุ่มสาวที่ไปทำงานในเมืองก็จะกลับบ้านในวันปีใหม่ สมาชิกในครอบครัวจะอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ผู้วิจัยได้รู้จักกับนางสาวรวีวรรณ แซ่หาญ อายุ 20 ปี ซึ่งภายหลังผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลที่เป็นบทสนทนาระหว่างเธอและเพื่อน รวีวรรณเป็นตัวอย่างของหนุ่มสาวที่ไปทำงานในเมือง (โรงงานเสื้อผ้าส่งออกที่จังหวัดปราจีนบุรี ตามโครงการสตรีชาวเขาชนบท) และกลับมาบ้านในช่วงวันหยุด เช่น วันปีใหม่ มีชาวม้งเป็นจำนวนมากไปทำงานต่างถิ่นเหมือนรวีวรรณ ในหมู่บ้านจึงเหลือแต่เด็กและคนชราเป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่ต้องการเก็บข้อมูลภาคสนามภาษาต่างๆ โดยเฉพาะภาษาชนกลุ่มน้อย ควรจะตรวจสอบสถานการณ์ให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทางไปเก็บข้อมูล มิเช่นนั้นอาจจะพบอุปสรรคเช่นเดียวกับผู้วิจัยที่ไปเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลจากที่ใกล้ตัวคือในบ้านที่ผู้วิจัยพักอยู่โดยเก็บจากการสนทนา ระหว่างนางคู เจ้าของบ้านกับเด็กชายหวาง ลูกชายบุญธรรม และระหว่างนางคูกับญาติมิตร

การโยนลูกช่วงคือการโยนลูกบอลที่มีขนาดเล็กเท่าลูกเบสบอล ซึ่งทำด้วยผ้าม้วนเป็นก้อนกลม หุ้มด้วยผ้าสีดำอีกชั้นหนึ่ง ผู้เล่นจะจับคู่กันเล่นฝ่ายหญิง ข้างหนึ่งและฝ่ายชายข้างหนึ่ง ผู้เล่นแต่ละฝ่ายยื่นเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดาน หันหน้าเข้าหากัน ผลัดกันโยน และรับลูกช่วงในขณะที่เล่นจะสนทนากันไปด้วย

จากการเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านนี้ ผู้วิจัยพบว่า การเข้าไปอาศัยอยู่กับครอบครัวชาวม้งหรือเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของชาวม้ง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นอนุภาคลงท้ายเป็นจำนวนมาก อนุภาคลงท้ายเป็นสิ่งที่ใช้กันมากในหมู่คนใกล้ชิดหรือมีความสนิทสนม โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัว จึงเป็นสิ่งยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าการใช้อนุภาคลงท้ายขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็นสำคัญ ในคราวที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านผาปูนจอม จังหวัดเชียงใหม่ ถึงแม้จะพักในหมู่บ้าน แต่ไม่ได้พักกับครอบครัวชาวม้ง ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเก็บบทสนทนาที่มีอนุภาคลงท้ายได้เลย เนื่องจากไม่มีโอกาสเข้าไปสังเกตการใช้ภาษาภายในบ้านของเจ้าของภาษา

การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้ในการทำวิจัยภาคสนามมากขึ้น โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลในระดับปริจเฉทซึ่งต้องคำนึงถึงบริบทเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจะไม่สามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อนุภาคลงท้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่เข้าไปคลุกคลีสนิทสนม และใช้ชีวิตกับเจ้าของภาษา โดยเฉพาะเมื่อผู้วิจัยใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์และไวยากรณ์ปรากฏตัวเป็นกรอบมโนทัศน์และแนวทางในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกรอบมโนทัศน์ทั้งสองเน้นการศึกษาภาษาที่ปรากฏในระดับปริจเฉท หรือภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

1.9 คำจำกัดความศัพท์

คำศัพท์ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นมโนทัศน์สำคัญที่ใช้ในการศึกษาอนุภาค le ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้แก่ อนุภาคลงท้าย นำหนักของถ้อยคำ และการเชื่อมความ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอนุภาค le ที่มีหน้าที่เพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำเมื่อเป็นอนุภาคลงท้าย และมีหน้าที่เชื่อมความหากมีตำแหน่งทางวากยสัมพันธ์อยู่ต้น/กลางประโยค อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้อธิบายมโนทัศน์เรื่องแก่นความเอาไว้ ณ ที่นี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ว่าอนุภาค le แสดงแก่นความด้วยหรือไม่

1.9.1 อนุภาคลงท้าย (final particle)

อนุภาค คือ รูปภาษาที่ไม่มีความหมายประจำคำแต่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่หลากหลาย และไม่สามารถจัดให้อยู่ในหมวดทางไวยากรณ์ใดได้แน่นอน

คุก (Cooke, 1989) ให้คำจำกัดความ อนุภาคลงท้ายหรืออนุภาคลงท้ายประโยค (sentence-final particle) ว่า คือ รูปภาษาที่อยู่ในตำแหน่งท้ายประโยค ทำหน้าที่ขยายประโยคและมีความหมายโดยขึ้นอยู่กับบริบทหรือสถานการณ์แวดล้อม อย่างไรก็ตาม มีอนุภาคบางอนุภาคที่ไม่ได้ปรากฏเฉพาะตำแหน่งท้ายประโยคเสมอไป เช่น ลี ในภาษาไทย ซึ่งปรากฏใน

ตำแหน่งกลางประโยคด้วย เช่น ฝนอย่างนี้สิ ทำให้หน้าท่วมได้ง่าย ด้วยเหตุนี้คุณจึงจัดให้ สิ เป็นอนุภาคปริจเฉท (discourse particle) ไม่ใช่คำลงท้ายเหมือนที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน

ตี (Li, 1990) กล่าวถึงอนุภาคลงท้ายหรืออนุภาคลงท้ายถ้อยคำ (utterance-final particle) ว่าเป็นอนุภาคที่ไม่มีมีความหมายในตัวเองและไม่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ แต่จะมีความหมายเมื่อไปปรากฏอยู่ท้ายถ้อยคำต่างๆ นั่นคือ มีหน้าที่สำคัญในระดับปริจเฉท อาทิ แสดงทัศนคติและเจตนาของผู้พูด แสดงการเปลี่ยนแปลงในการสนทนา แสดงการลากจาก แสดงว่าเรื่องที่ต้องการพูดนั้นจบลงแล้ว หรือแสดงแหล่งที่มาของความรู้ (evidentiality) เป็นต้น โดยที่ “ถ้อยคำ” ของตี หมายถึง หน่วยทางไวยากรณ์ที่มีความหมายและปรากฏอยู่ในรูปของหน่วยทำนองเสียง เพราะฉะนั้นสำหรับผู้วิจัยแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่า “ถ้อยคำ” จึงปรากฏเป็นคำ วลี อนุพากย์ หรือประโยคก็ได้

เตา (Tao, 1996) เห็นว่า โดยแท้จริงแล้วอนุภาคลงท้าย ไม่ใช่อนุภาคลงท้ายประโยค แต่เป็นอนุภาคลงท้ายหน่วยทำนองเสียง (intonation unit final particle) อนุภาคเหล่านี้ไม่มีมีความหมายในตัวเอง และไม่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์แต่มีบทบาททางวจนปฏิบัติศาสตร์และทางปริจเฉท สำหรับเตา ตำแหน่งที่อนุภาคปรากฏอยู่ และพบมากที่สุดไม่ใช่ตำแหน่งท้ายประโยคหรือท้ายถ้อยคำ (หรือแม้แต่ตำแหน่งกลางประโยค) แต่เป็นตำแหน่งท้ายหน่วยทำนองเสียง ซึ่งเป็นหน่วยทางปริจเฉทที่เล็กที่สุด

เซฟ (Chafe, 1987:22 อ้างใน Tao, 1996: 6) ให้คำจำกัดความของหน่วยทำนองเสียงไว้ว่า

“หน่วยทำนองเสียงคือคำหลายคำที่มาเรียงต่อกัน ภายใต้ทำนองเสียงเดียวกัน และมักจะนำหน้าด้วยการหยุดเว้นระยะ”

จากคำจำกัดความของเซฟ หน่วยทำนองเสียงจึงมีสถานภาพหลากหลาย บางหน่วยอาจมีขนาดเล็กเทียบเท่ากับคำ บางหน่วยอาจมีขนาดใหญ่เทียบเท่าวลี อนุพากย์ หรือประโยค ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นคำ วลี อนุพากย์ หรือประโยค ต่างก็เป็นหน่วยทำนองเสียงทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ทั้งสาม จะเห็นว่าอนุภาคลงท้ายในแนวคิดของ เตามีความชัดเจนมากที่สุด ด้วยเหตุที่ตำแหน่งท้ายหน่วยทำนองเสียงเป็นตำแหน่งที่อนุภาคลงท้ายปรากฏอยู่มากที่สุด

1.9.2 นำหนักของถ้อยคำ (illocutionary force)

ถ้อยคำทุกถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวออกมาล้วนเป็นวจนกรรมทั้งสิ้น วจนกรรม คือการกระทำด้วยวาจา หรือในอีกแง่หนึ่งหมายถึง ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดการกระทำ แวนเดอร์วีเกน (Vanderveken, 1990) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของวจนกรรม คือ เนื้อความและน้ำหนักของถ้อยคำ องค์ประกอบทั้งสองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วจนกรรมของผู้พูดสัมฤทธิ์ผล เนื้อความของวจนกรรม ได้แก่ ความหมายตามรูปภาษาในถ้อยคำนั้นๆ ส่วนน้ำหนักของถ้อยคำ คือ เจตนา หรือความต้องการของผู้พูดที่แฝงอยู่ในถ้อยคำดังกล่าว ตัวอย่างเช่น นายจ้างพูดกับลูกจ้างว่า “เปิดประตู” ถ้อยคำที่นายจ้างกล่าวเป็นวจนกรรมการสั่ง เนื้อความของวจนกรรมซึ่งมีความหมายตามรูปภาษา คือ เปิดประตู น้ำหนักของถ้อยคำหรือเจตนาของผู้พูดที่เป็นนายจ้าง คือ การสั่ง ถึงแม้จะไม่มีอนุภาค สิ ในวจนกรรมนี้ ผู้ฟังก็ทราบดีว่านายจ้างได้สั่งให้ตนเปิดประตู แต่อนุภาค สิ ที่เพิ่มเข้ามาแสดงเจตนาสั่งของนายจ้างให้ชัดเจนขึ้น หรือ กล่าวได้ว่าอนุภาค สิ เพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำในวจนกรรมดังกล่าว

จากตัวอย่างที่ได้ยกมา เราจะเห็นว่าอนุภาคมีบทบาทสำคัญในการสื่อวจนกรรม กล่าวคือทำให้น้ำหนักของถ้อยคำเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งทำให้วจนกรรมนั้นๆมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ น้ำหนักของถ้อยคำจะทำให้วจนกรรมสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ยังขึ้นอยู่กับยุทธวิธีในการใช้ภาษาสุภาพและเงื่อนไขต่างๆ เงื่อนไขที่สำคัญ คือ เงื่อนไขทางสังคม อาทิ สถานภาพระหว่างผู้พูดผู้ฟัง หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำอะไรให้ตน ผู้พูดสามารถเพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำที่เป็นคำสั่งได้ หากผู้พูดเป็นนายจ้างและผู้ฟัง เป็นลูกจ้าง ในทางตรงข้าม ผู้พูดอาจลดน้ำหนักของถ้อยคำจากการสั่งให้เป็นการขอร้อง หากผู้พูดเป็นลูกและผู้ฟังเป็นพ่อหรือแม่ หรือในกรณีของ “หน้า” ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขทางสังคมและ เกี่ยวข้องกับยุทธวิธีในการใช้ภาษาสุภาพ เมื่อความต้องการของผู้พูดไปคุกคามหรือกระทบกระเทือนหน้าตาของผู้ฟังหรือเป็นสิ่งที่ผู้ฟังไม่ปรารถนาให้เกิด ผู้พูดอาจลดน้ำหนักของถ้อยคำ ตัวอย่างเช่น การเตือน โดยปกติเป็นสิ่งที่ผู้ฟังไม่ปรารถนา ผู้พูดทราบเช่นนั้นก็อาจลดน้ำหนักของถ้อยคำลงให้ดูเป็นการแนะนำแทน เช่น “ผมบอกคุณแล้วนะว่าอย่าทำ” ถ้อยคำนี้เป็นวจนกรรมที่แสดงการเตือน แต่ถ้าผู้พูดต้องการรักษาหน้าของผู้ฟัง เขาอาจจะเปลี่ยนไปกล่าวว่า “ผมคิดว่าคุณไม่ควรทำ” ซึ่งมีความหมายแนะนำแทน ในกรณีที่สิ่งที่ผู้พูดจะพูดเป็นสิ่งที่ผู้ฟังปรารถนา เขาก็อาจเพิ่มน้ำหนักของถ้อยคำ ตัวอย่างเช่น การชม แทนที่จะกล่าวชมว่า “วันนี้ดูดีนะ” ผู้พูดก็อาจเปลี่ยนไปพูดว่า “วันนี้ดูดีจังเลย” เป็นต้น

1.9.3 การเชื่อมความ (cohesion)

ฮัลลidayและฮาซาน (Halliday and Hasan, 1976) กล่าวถึงการเชื่อมความว่า เป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้ปริจเฉทมีเอกภาพทางความหมาย (coherence) เนื่องจากปริจเฉทเกิดจากประโยคหรือถ้อยคำที่เรียงต่อเนื่องกันไปโดยจะต้องมีเอกภาพทางความหมาย การมีเอกภาพทางความหมายเกิดจากการเชื่อมโยงด้วยกลวิธีต่างๆ 5 แบบ¹ แต่ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ คือ การใช้คำเชื่อม (conjunction) คำเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมข้อความโดยบอกความสัมพันธ์ทางความหมายและบอกว่าข้อความนั้นๆ มีความสัมพันธ์กับข้อความที่นำหน้าหรือตามหลัง

การเชื่อมความโดยใช้คำเชื่อม คือ การเชื่อมอนุพากย์ตั้งแต่สองอนุพากย์หรือประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไปให้มีความสัมพันธ์กันในแบบใดแบบหนึ่ง เช่น แสดงความขัดแย้ง แสดงความเป็นเหตุเป็นผล หรือแสดงความคล้อยตาม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ปริจเฉทนั้นมีเอกภาพ รูปแสดงการเชื่อมความ ได้แก่ คำเชื่อม เช่น และ แต่ แล้ว ก็ ในภาษาไทย หรือแสดงได้ด้วยการใช้อนุภาค เช่น kuas ‘แต่’, hab ‘และ’, los ‘ก็,แล้ว’ หรืออนุภาค le ‘จึง,แล้ว’ ในภาษาม้ง ดังตัวอย่างการเชื่อมความของอนุภาค le ที่เชื่อมอนุพากย์ (9)-(11) เข้าด้วยกัน

(9) kuv yuav moog ncig ob peb lub zog

1-อ จะ ไป เวียน สอง สาม ลม. หมู่บ้าน

‘ฉันจะไปเที่ยวเตร่ที่หมู่บ้าน 2-3 แห่ง’

(10) yuav moog saib kuv le kwv tij ib zag

จะ ไป ดู 1-อ ออก. น้องชายพี่ชาย หนึ่ง ลม.

‘จะไปดูที่น้องของฉันสักครั้ง’

¹ ได้แก่ การใช้รูปแทนแทนที่รูปเดิม (substitution), การละรูปเดิม (ellipsis), การใช้รูปแทน (reference), การใช้คำเชื่อม (conjunction) และ การใช้ศัพท์อื่น (lexical cohesion) (Halliday and Hasan, 1976)

(11) kuv le maav rov qaab lug nraag nuav

1-อ อภ. ค่อย กลับ มา ที่ นี้

‘ฉันจึงค่อยกลับมาที่นี่’

อนุภาค *le* ที่ปรากฏใน (10) ทำหน้าที่เป็นคำไวยากรณ์โดยแสดงความเป็นเจ้าของ เรา จะเห็นว่าอนุภาค *le* ใน (11) ไม่ได้เชื่อมอนุพากย์ (10) ที่นำหน้ากับ (11) ให้เป็นประโยค เหมือน ในตัวอย่าง (2) เท่านั้น แต่อนุภาค *le* เชื่อมอนุพากย์ 3 อนุพากย์ให้เข้ากันเป็น ประจําเจทที่มีความ สัมพันธ์แบบบอกลำดับเวลาของเหตุการณ์ อนุภาค *le* ที่ปรากฏใน (11) บอกว่า (9)-(10) เป็น เหตุการณ์ ที่ ปรากฏก่อนเหตุการณ์ที่แสดงโดยอนุพากย์ (11) และ อนุภาค *le* บอกว่า (11) มี ความสัมพันธ์กับ (9)-(10) ที่นำหน้า อนุภาค *le* แสดงว่าเหตุการณ์ที่สาม ‘ฉันจะกลับมาที่นี่’ เกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์แรก ‘ฉันจะไปเที่ยวเตร่’ และเหตุการณ์ที่สอง ‘(ฉัน)จะไปดูพี่น้องของฉัน สักครั้ง’

อนุภาค *le* เป็นอนุภาคที่เชื่อมเหตุการณ์ที่แสดงโดยอนุพากย์ ให้เป็นไปตามลำดับ ในประจําเจท ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ประจําเจทมีเอกภาพ ด้วยเหตุนี้ *le* จึงเป็นอนุภาคเชื่อมความที่ เชื่อมความในระดับประจําเจท นอกจากจะเป็นอนุภาคที่ใช้เชื่อมอนุพากย์หรือประโยค ซึ่งเป็นหน้าที่ ในระดับประโยค นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าอนุภาค *le* ยังใช้เชื่อมความเพื่อบอกความเป็นเหตุเป็น ผลของเหตุการณ์

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าอนุภาคเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมความ โดยทำ หน้าที่เป็นรูปเชื่อมความที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์หรือประโยคให้เป็นประจําเจท

1.9.4 แก่นความ (topic)

ลีและทอมป์สัน (Li and Thompson, 1976) กล่าวว่า แก่นความเป็นสารที่บอกว่า ประโยคแต่ละประโยค หรือประจําเจทแต่ละประจําเจทเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

ก. แก่นความระดับประโยค (sentence topic) เป็นส่วนหนึ่งของประโยคที่บอกข้อมูล เก่า และจะถูกขยายความจากเนื้อหา (comment) ที่ตามมา เช่น

The New York Yankees won.

แก่นความของประโยคคือ the New York Yankees ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้พูดคาดว่าผู้ฟังรู้จักอยู่แล้ว the New York Yankees จึงเป็นข้อมูลเก่าที่จะถูกขยายความจากข้อมูลใหม่หรือจากเนื้อหา

ข. แก่นความระดับปริจเฉท (discourse topic) เป็นส่วนหนึ่งของปริจเฉทที่บอกข้อมูลเก่า และจะถูกขยายความจากเนื้อหาที่ตามมาที่อยู่ในรูปของอนุภาคและประโยคที่ประกอบกันขึ้นเป็นปริจเฉทนั้นๆ เช่น ในการสนทนาระหว่าง A กับ B

A: Did you see the Yankees-Sox game yesterday?

B: Yeah, who would have thought that the Yankees would win.

เราจะเห็นว่า the Yankees-Sox game เป็นแก่นความของการสนทนาี้ ดังนั้น the Yankees-Sox game จึงเป็นแก่นความของปริจเฉท คำตอบของ B เป็นเนื้อหาที่ขยายแก่นความนี้ด้วยข้อมูลเกี่ยวกับผลการแข่งขัน

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2539) กล่าวถึงแก่นความไว้ว่า แก่นความ คือ สารที่เป็นข้อมูลเก่าที่ผู้พูดคาดว่าผู้ฟังทราบดีอยู่แล้วเพราะอาจจะได้กล่าวถึงมาก่อนแล้ว หรือเพราะเป็นเรื่องที่เป็นความจริง เป็นสากล หรือเป็นความรู้ทั่วไปในสังคมหรือวัฒนธรรมนั้นๆ แก่นความ เป็นสารที่มีความสำคัญจึงใช้เริ่มต้นในการสื่อสาร เพื่อนำผู้ฟังไปสู่เนื้อหาหรือข้อมูลใหม่ที่เป็นสาระสำคัญของการสื่อสาร การแสดงแก่นความนอกจากจะแสดงด้วยตำแหน่งที่อยู่ต้นประโยคหรืออนุภาคแล้วยังสามารถแสดงได้ด้วยลักษณะภาษาอื่นๆ ได้แก่ การใช้สรรพนาม การลดรูปนามวลีที่ได้เอ่ยถึงแล้ว (ellipsis) หรือการใช้รูปภาษาที่แสดงแก่นความ (topic marker) เป็นต้น รูปแสดงแก่นความ คือ รูปภาษาที่ใช้กำกับวลี อนุภาค หรือ ประโยคให้เป็นแก่นความ รูปแสดงแก่นความในภาษาไทย ได้แก่ นี้, นั่น, สำหรับ...นั้น เป็นต้น (Ekniyom, 1982) ในบางภาษา เช่น ภาษาม้ง อนุภาคทำหน้าที่แสดงแก่นความได้ เช่น อนุภาค mas ดังตัวอย่าง (12)

(12) phau ntawv no thaib phau ntawv ntawd (mas) kuv yuav yuav tib si

ลณ. หนังสือ นี้ และ ลณ. หนังสือ นั้น อภ. 1-อ จะ ชื้อ ทั้งคู่ ออก

‘หนังสือเล่มนี้และหนังสือเล่มนั้น ฉันจะซื้อทั้งคู่’ (ดัดแปลงจาก Fuller, 1988)

ประโยค (12) มีนามวลีอยู่ต้นประโยค ตามด้วยอนุภาค mas ที่สามารถละได้ นามวลีดังกล่าว เป็นกรรมของประโยคที่ถูกทำให้เป็นแก่นความโดยการย้ายมาไว้ที่ต้นประโยค จากตัวอย่างนี้ทำให้เราเห็นว่า อนุภาคเป็นรูปแสดงแก่นความชนิดหนึ่ง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่าอนุภาค *le* ในภาษานี้มีหน้าที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ารูปภาษาอื่นๆ ด้วยเหตุที่มีหน้าที่หลากหลายในปริจเฉท อนุภาค *le* จึงเป็นอนุภาคที่น่าสนใจสำหรับผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าอนุภาค *le* ทำหน้าที่อะไรในปริจเฉท และอนุภาค *le* ที่ทำหน้าที่ต่างกันนั้นเป็นรูปศัพท์เดียวกันหรือไม่ ในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาม้งเขียวเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการทำความเข้าใจหน้าที่ของอนุภาค *le* ในภาษานี้ได้ดียิ่งขึ้น